

Факултет Правни

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

(Број захтева)

Веће научних области правно-економских наука
(Назив већа научне области коме се захтев упућује)

(Датум)

ЗАХТЕВ

за давање сагласности на одлуке о усвајању извештаја Комисије за оцену докторске дисертације и о именовању комисије за одбрану

Молимо да, сходно члану 48 ст. 5 тач. 4) Статута Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета", бр. 201/2018, 207/2019, 213/2020, 214/2020, 217/2020, 230/21, 232/22, 233/22 и 236/22), дате сагласност на одлуку о усвајању извештаја Комисије за оцену докторске дисертације:

КАНДИДАТ: **Хамдија (Хако) Шаркиновић**

(име, име једног од родитеља и презиме)

студент докторских студија на студијском програму Право,

уписан на докторске студије 2016/2017. године,

пријавио је тему докторске дисертације дана 16. октобра 2018. године , под називом:

„Уставна жалба у Црној Гори у свјетлости упоредног конституционализма“

из научне области: уставноправна

Универзитет је дана 5.3.2019. својим актом под бр. 02-03 број: 61206-987/2-19 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

„Уставна жалба у Црној Гори у свјетлости упоредног конституционализма“

Име и презиме ментора: проф. др Владан Петров

Комисија за оцену докторске дисертације именована је на седници одржаној 27. децембра 2021. године одлуком Факултета под бр. 04-1858/2, у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	Установа у којој је запослен
1.	Др Танасије Маринковић	редовни професор	уставноправна	Универзитет у Београду – Правни факултет
2.	Др Дарко Симовић	редовни професор	уставноправна	Криминалистичко-полицијски универзитет
3.	Др Маја Настић	редовна професорка	уставноправна	Универзитет у Нишу – Правни факултет

Напомена: уколико је члан Комисије у пензији навести датум пензионисања.

Датум стављања извештаја Комисије и докторске дисертације на увид јавности: 28. април 2023. године.

Наставно-научно веће факултета усвојило је извештај Комисије за оцену докторске дисертације на седници одржаној дана 29. маја 2023. године.

Комисија за одбрану докторске дисертације именована је на седници одржаној 29. маја 2023. године

одлуком факултета под бр. 04-674/2, у саставу:

	Име и презиме члана комисије	звање	научна област	Установа у којој је запослен
1.	Др Танасије Маринковић	редовни професор	уставноправна	Универзитет у Београду – Правни факултет
2.	Др Дарко Симовић	редовни професор	уставноправна	Криминалистичко- полицијски универзитет
3.	Др Маја Настић	редовна професорка	уставноправна	Универзитет у Нишу – Правни факултет

Напомена: уколико је члан Комисије у пензији навести датум пензионисања.

Професор др Зоран Мирковић

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

- Прилози:
1. Одлука Наставно-научног већа о усвајању извештаја Комисије за оцену докторске дисертације и одлука о именовању Комисије за одбрану докторске дисертације
 2. Извештај Комисије о оцени докторске дисертације
 3. Примедбе на извештај Комисије о оцени докторске дисертације (уколико их је било) и мишљење Комисије о примедбама

Напомена: Факултет доставља Универзитету захтев са прилозима у електронској форми и у једном писаном примерку за архиву Универзитета

На основу члана 26. Статута Универзитета у Београду - Правног факултета и члана 41. Правилника о докторским студијама на Универзитета у Београду - Правном факултету из 2019. године, Наставно-научно веће Универзитета у Београду - Правног факултета, на XVI седници, одржаној 29. маја 2023. године, донело је

О Д Л У К У

Члан 1.

Прихвата се извештај Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **Хамдије Шаркиновића (ДС 2016-35)** под насловом: „Уставна жалба у Црној Гори у свјетлости упоредног конституционализма“ и одређује Комисија за одбрану, у саставу:

др Танасије Маринковић, редовни професор
др Дарко Симовић, редовни професор Криминалистичко полицијског универзитета
др Маја Насић, редовна професорка Правног факултета Универзитета у Нишу

Универзитет у Београду је 5. марта 2019. године, актом под бројем: 02-03 број 61206-987/2-19, дао сагласност на предлог теме докторске дисертације.

Кандидат је објавио радове:

- 1) „Уставна жалба у правном систему СР Њемачке“, *Правни живот*, 12/2018, стр. 611-629.
- 2) „Уставносудски активизам у Црној Гори“, *Анали Правног факултета у Београду*, 2/2019, стр. 71-89.

Објављени радови квалификују кандидата за одбрану докторске дисертације.

Члан 2.

О извршењу ове одлуке стараће се Декан Универзитета у Београду - Правног факултета.

04-број: _____

Београд

ПРЕДСЕДНИК НАСТАВНО-НАУЧНОГ ВЕЋА

Проф. др Зоран Мирковић

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду од 26. октобра 2020. и 27. децембра 2021. године одређени смо за чланове Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата Хамдије Шаркиновића, под насловом: „**Уставна жалба у Црној Гори у свјетлости упоредног конституционализма**“ у саставу: др Танасије Маринковић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, др Дарко Симовић, редовни професор Криминалистичко-полицијског универзитета у Београду и др Маја Насић, редовна професорка Правног факултета Универзитета у Нишу. Након што је прегледала докторску дисертацију, Комисија има част и задовољство да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду поднесе следећи

ИЗВЕШТАЈ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

I Основни подаци о кандидату и дисертацији

1. Основни подаци о кандидату

Кандидат Хамдија Шаркиновић је рођен 1954. године у Плаву у Црној Гори. Правни факултет је завршио у Подгорици 1977. године. Магистрирао је на Факултету за државне и европске студије у Подгорици с просечном оценом 9,80 одбранивши магистарски рад под називом „Агенције у Црној Гори у процесу европеизације“ с оценом 10. Приправнички стаж обавио је код Друштвеног правобраниоца самоуправљања у Плаву, а правосудни испит је положио 1980. године у Сарајеву.

Кандидат Шаркиновић је у периоду од 1980. до 1988. године радио као општински јавни правобранилац, а потом, од 1988. до 1991. године, као општински друштвени правобранилац самоуправљања. Од 1991. до 1998. године радио је на месту секретара Скупштине општине Плав. Од 1998. до 2006. године, обављао је послове саветника министра правде Црне Горе, а од 2007. до 2013. године саветника министра унутрашњих послова Црне Горе. Изабран је за судију Уставног суда Црне Горе 2013. године.

Докторске академске студије, Уставноправна ужа научна област, уписао је на Правном факултету Универзитета у Београду у школској 2016/2017. години.

Кандидат Шаркиновић је учествовао на многим домаћим и међународним конференцијама, округлим столовима и семинарима. Учествовао је и у реформи јавне управе у Црној Гори, као руководилац или члан радне групе у оквиру бројних пројеката.

Говори и пише француски и енглески језик на нивоу Б.

Кандидат Шаркиновић је аутор више научних и стручних радова, међу којима се издвајају:

1. “Издвојено мишљење у пракси Уставног суда Црне Горе”, Зборник радова Правног факултета у Сплиту, год. 58, 3/2021, стр. 683-709.
2. “Ограничавање људских права и слобода у пракси Европског суда за људска права и Савезног уставног суда Њемачке”, *Архив за правне и друштвене науке*, Београд, 2/2021, стр. 63-92.
3. “О уставу и уставној држави“, *Архив за правне и друштвене науке*, Београд, 2/20, стр. 67-93.
4. “Слобода вјероисповијести у пракси Европског суда за људска права и Уставног суда Црне Горе”, *Зборник Правног факултета Сплит*, 2/2020, стр. 535-549.
5. “Уставносудски активизам у Црној Гори“, *Анали Правног факултета у Београду*, 2/2019, стр. 71-89.
6. “Уставно и конвенцијско јемство права својине“, *Зборник Правног факултета Сплит*, 2/2019, стр. 443-467.
7. „Примјена Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода у пракси Уставног суда Црне Горе“, *Матица Црногорска*, 78/2018, стр. 65-99.
8. „Уставна жалба у правном систему СР Њемачке“, *Правни живот*, 12/2018, стр. 611-629.
9. „Слобода изражавања у пракси Уставног суда Црне Горе“, *Правни живот*, 12/2016, стр. 561-577.
10. „Die Freiheit der Meinungsäußerung in der Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte und des Verfassungsgerichts von Montenegro“ *Jahrbuch für Verfassungsrecht*, vol. 1, 2016, стр. 78-97.
11. „Оцјена уставности осталих прописа и општих аката у пракси Уставног суда Црне Горе“, *Правни живот*, 12/2015, стр. 550-565.
12. „Слобода изражавања у пракси Европског суда за људска права и Уставног суда Црне Горе“, *Матица Црногорска*, 64/2015, стр. 561-577.
13. „Агенције у Европској унији“, *Правни живот*, 12/2013, стр. 348-359.
14. „Пола вијека уставног судства у Црној Гори“, *Правни живот*, 12/2013, стр. 534-546.
15. „Турска власт у Црној Гори“, *Матица Црногорска*, 47/2013, стр. 256-277.
16. „Организација и функционисање власти у Црној Гори 1912-1914“, *Матица Црногорска*, 54/2013, стр. 227-264.

2. Основни подаци о дисертацији

Веће научних области правно-економских наука Универзитета у Београду на седници од 5. марта 2019. године дало је сагласност на предлог теме докторске дисертације кандидата Хамдије Шаркиновића под насловом: „Уставна жалба у Црној Гори у свјетлости упоредног конституционализма“. Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 25. марта 2019. године за ментора је одредило др Владана Петрова, редовног професора Правног факултета Универзитета у Београду.

Докторска дисертација кандидата Хамдије Шаркиновића написана је на 437 страна (фонт *Times New Roman* 12, проред 1.5), са 839 фусноте и у потпуности је усклађена са захтевима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја. Дисертација садржи још и насловну страну на српском и енглеском језику, страну са подацима о ментору и члановима Комисије, сажетак на српском и енглеском језику и кључне речи, три стране садржаја, и попис литературе на 16 страна, биографију кандидата и обрасце изјаве о ауторству, изјаве о истовестности штампане и електронске верзије докторске дисертације и изјаве о коришћењу. Дисертација је израђена на основу проучавања грађе која обухвата 204 библиографске јединица (уџбеници, монографије, и научни и стручни чланци).

Текст дисертације је подељен у шест глава.

Након *увода*, у *другој* глави, која има осам целина, разматра се положај и улога Уставног суда Црне Горе у уставном систему Црне Горе. У *трећој* глави, која обухвата пет одељака, разматра се уставна жалба у светлости историјског развоја и упоредног права. О уставној жалби у Црној Гори излаже се у *четвртој* глави дисертације, кроз њена три дела. У *петој* глави, структурираној у четири дела, пажња је усредсређена на једно процесно питање – одлуку о уставној жалби. У последњој, *шестој* глави сумирани су закључци истраживања.

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ је, у складу с Правилником о поступку провере оригиналности докторских дисертација које се бране на Универзитету у Београду (у даљем тексту: Правилник), проверила оригиналност докторске дисертације коришћењем софтвера *iThenticate*. Утврђено је да индекс сличности износи 26 посто. Све утврђене појединачне сличности с другим објављеним текстовима, у највећем броју случајева су мање од 1 посто, у једном случају износе 1 посто, у четири случаја 3 посто, и у једном случају 6 посто. Овај степен подударности последица је цитирања судских одлука и других извора, упућивања на правне прописе, коришћења општих места и података и библиографских података о коришћеној литератури, што је у складу са чланом 9. Правилника. На основу свега изнетог, а у складу са чланом 8. став 2. Правилника, ментор проф. др Владан Петров је утврдио да извештај указује на оригиналност докторске дисертације.

II Предмет и циљ дисертације

Предмет докторске дисертације је уставна жалба као средство заштите људских права и слобода пред Уставним судом у Црној Гори и другим уставним судовима у Европи (Швајцарској, Немачкој, Аустрији, Шпанији, у постсоцијалистичким државама и евроазијским државама). *Циљ* предметног докторског истраживања је био да се: означи и расветле спорна питања у вези с уређењем и применом уставне жалбе у државама региона и Европе; укаже на специфичности уставне жалбе у Црној Гори и спорна места у њеној примени; упоређи искуство Црне Горе с оним у другим државама – стабилним уставним демократијама и демократијама у транзицији; укаже на слабости уређења института уставне жалбе у Црној Гори, упути на њено унапређење сагласно њеној уставној сврси и предложи решења постојећих практичних проблема.

III Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Главне хипотезе истраживања су:

1. Уставни суд Црне Горе, одлучујући у предметима по уставној жалби, није у потпуности изградио систем правила меродавних за оправдање свога рада и за обезбеђење делотворности заштите повређеног или угроженог уставом зајемченог права што се одразило на стални раст броја уставних жалби до тачке да је делотворност тог инструмента постала упитна;
2. Великом броју нерешених уставних жалби у Црној Гори допринеле су и слабости уставног и законског уређења тог правног средства;
3. Преоптерећеност Уставног суда Црне Горе предметима по уставној жалби ставила је апстрактну контролу уставности - једну од основних надлежности Суда - у други план.

Споредне хипотезе истраживања су:

1. Уставни суд је гарант и заштитник уставности правног поретка од било које врсте повреде, па и оне која настаје поступањем и актима органа судске гране власти, те може преиспитати и ограничити правно дејство одлука редовних судова;
2. Заштита људских права и основних слобода преко уставне жалбе само унапређује и побољшава заштиту индивидуалних људских права и основних слобода, а самим тим и унапређује владавину права, тако да ни у ком случају није у контрадикцији с основном улогом редовних судова да они, примјењујући устав и закон, штите људска права и слободе;

3. Границе испитивања уставне жалбе од стране уставног суда треба поставити применом формуле према којој је судска одлука неуставна ако се заснива на погрешном схватању основног права;
4. Искуства европских земаља сличних Црној Гори могу пружити прилику да се побољша и унапреди успостављени систем заштите појединачних људских права и основних слобода. Ту прилику посебно пружа пракса Европског суда за људска права у Стразбуру, при чему се она мора темељно и пажљиво проучавати, а не примењивати селективно и невезано за конкретан случај.

Кад је реч о научноистраживачким методама, при изради докторске дисертације примењивани су релевантни поступци друштвених наука.

Догматским или егзегетичким методом истраживања приступило се уставним и законским текстовима који се односе на институт уставне жалбе ради упознавања с нормативним решењима и утврђивања његових основних нормативних елемената. На тај приступ се надовезује и нормативни метод с циљем да се кроз призму идеалног модела уставне жалбе сагледају, пре свега, конкретна, позитивноправна решења у Црној Гори. Предмет тих метода су уставна, законска и пословничка решења у Црној Гори, уз ослонац на немачки и аустријски модел уставне жалбе.

Упоредноправни метод такође је заступљен у докторској дисертацији ради сазнавања искуства референтних држава. Ту се мисли како на оне у којима је уставна жалба настала и постала симбол заштите уставног поретка и људских права, тако и на оне блиске Црној Гори по историјским и правно-културолошким претпоставкама, у којима уставна жалба још није, или није довољно, постала делотворно правно средство.

Уз наведене методе коришћен је и телеолошки метод ради утврђивања суштинског циља правних норми које су предмет дисертације.

Политиколошки метод је такође у употреби у погледу статистичке анализе уставних жалби, разврстаних по различитим основама, у циљу бољег разумевања функционисања тог правног средства.

Коначно, примењен је и историјскоправни метод ради истраживања околности које су утицале на увођење уставне жалбе и друштвено-историјског контекста у различитим државама у којима се она појављује у различитим модалитетима.

IV Кратак опис садржаја дисертације

Након уводних разматрања, у *другој* глави разматрају се питања посвећена појму уставног судства и владавине права, значају Уставног суда Црне Горе у заштити људских

права, конкретније обележја уставног судства у Црној Гори, с посебним освртом на владавину права, уставну жалбу као средство остварења владавине права, уставносудски активизам и начело пропорционалности. Дат је осврт и на однос редовног и уставног судства у заштити људских права.

У *трећој* глави синтетизована су сазнања уставноправне науке кад је реч о обележјима уставне жалбе уопште. Најпре се излажу настанак и порекло уставне жалбе, да би потом анализа била усмерена на уређење тог института у референтним уставним државама - Швајцарској, Немачкој и Аустрији. Посебно се разматрају и уставна жалба (ампаро) у Шпанији, као и у постсоцијалистичким и евроазијским државама.

Четврта глава посвећена је појединостима института уставне жалбе у Црној Гори и упоредном праву: предмету уставне жалбе, процесним претпоставкама за одлучивање о уставној жалби и претпоставкама за одлучивање о суштини ствари, као и недопуштености подношења уставне жалбе. Анализирају се и супсидијарни карактер уставне жалбе, благовременост подношења, субјекти овлашћени да је поднесу, као и садржај и облик уставне жалбе. Кад је реч о материјалним претпоставкама за одлучивање, разматрају се акти који могу бити предмет оспоравања путем уставне жалбе и они који то не могу бити. У том делу рада обрађени су и сви релевантни елементи поступка по уставној жалби. Излажу се општи поступак по уставној жалби и посебни поступци по том правном средству.

Пета глава посвећена је одлукама поводом уставне жалбе уопште, а затим се обрађују питања обуставе поступка покренутог уставном жалбом, правног дејства одлука Уставног суда и извршења одлука Уставног суда.

У *шестој* глави износе се закључна разматрања с нагласком на позитивноправна обележја уставне жалбе у Црној Гори и давање одговора на питање колико је Црна Гора, као млада демократија, одмакла у уставносудској заштити људских права, те шта треба унапредити, нормативно и реално, у светлости савременог конституционализма.

V Остварени резултати и научни допринос дисертације

У последње две деценија није било монографских обрада института уставне жалбе у Србији и Црној Гори иако је управо у том периоду дошло до експанзије примене тог правног средства пред надлежним уставним судовима. Најразноврснија материјалноправна и процесноправна питања теоријске и практичне природе се изнова постављају у вези са тим институтом. Та празнина на научној и стручној сцени се делимично попуњава докторском дисертацијом кандидата Хамдије Шаркиновића „Уставна жалба у Црној Гори у свјетлости упоредног конституционализма“. Нарочити допринос огледа се у давању одговора на питање које непрестано интригира научну и стручну јавност, а то је питање односа између некад

неспорно основне и примарне надлежности уставног суда – контроле уставности и законитости, с једне, и данас наизглед доминантне надлежности – одлучивања о уставној жалби, с друге стране.

Главна хипотеза докторске дисертације је потврђена, наиме Уставни суд Црне Горе није имао сасвим целовит приступ поводом решавања уставних жалби, па је број уставних жалби стално растао, чему је делимично допринео постојећи законски оквир уставне жалбе. Тиме је апстрактна контрола, као једна од основних надлежности Суда, скрајнута, а уставна жалба у Црној Гори остала на граници делотворности.

Осим главне хипотезе, у дисертацији су потврђене и споредне хипотезе.

На темељу спроведеног истраживања и стечених знања, у дисертацији се износе и конкретни предлози за измену и допуну Закона о уставном суду Црне Горе, вредни пажње.

VI Закључак

Имајући у виду све напред наведено, као и ваљаност и оригиналност закључака до којих је кандидат дошао, Комисија констатује да је докторска дисертација Хамдије Шаркиновића „Уставна жалба у Црној Гори у свјетлости упоредног конституционализма“ самосталан и оригинални научни рад, да је израђена у свему према раније одобреном пројекту, те да представља допринос науци уставног права. Комисија сматра да ова дисертација испуњава услове да буде јавно брањена, па је слободна да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду предложи да донесе одлуку о образовању комисије за њену одбрану.

У Београду, 26. априла 2023. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Др Танасије Маринковић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Др Дарко Симовић, редовни професор Криминалистичко-полицијског
универзитета у Београду

Др Маја Насић, редовна професорка
Правног факултета Универзитета у Нишу